

MĖNESIO EKSPONATAS

Žiūronai

Muziejininkė Simona Gustaitytė

- Medžiagos: bronzinis korpusas, stiklas;
- Plotis – 10,5 cm;
- Užrašas ant žiūronų „Oscar Richter St Petersburg“;
- Rusijos imperija, Sankt Peterburgas;
- XX a. pr.

Žiūronai – optinis prietaisas, skirtas nutolusių objektų ar vietovių stebėjimui, tad jie gelbsti įvairiose veiklose ir pagal paskirtį skirstomi į lauko, astronominius, teatrinius, karinius ir kt. Žiūronų idėja kilo prieš kelis šimtus metų, jų raida glaudžiai siejasi su teleskopo išradimu. Abiejų prietaisų kūrimas nuo XVII a. iš esmės vyko beveik paraleliai, tačiau praktiškų ir modernių žiūronų sukonstravimas buvo gerokai ilgesnis ir sudėtingesnis procesas. Žiūronų raidai itin reikšmingas buvo XIX amžius. 1823 m. Vienoje sukurtas prietaisas, pavadintas „teatro žiūronais“, išvaizda artimas šiuolaikiniams žiūronams. Prietaisą sudarė dviem tilteliais lygiagrečiai sujungti teleskopai su rėmeliu. Tokie žiūronai pasižymėjo siauru matymo lauku, neženkiai padidino vaizdus, vis dėlto, išradimo optinės galimybės buvo sparčiai patobulintos kitų išradėjų. XIX a. vid. inovacija tapo prizmių naudojimas žiūronuose. Pirmasis prizminius žiūronus 1854 m. užpatentavo italas Ignacas Porras (Ignazio Porro).

XIX a. žiūronų potencialas buvo įvertintas ir imtas naudoti karyboje. Nuotraukose užfiksuotas eksponatas – Rusijos imperijos kariuomenėje naudoti žiūronai, sukurti Oskaro Richterio įmonės, įkurtos 1850 m. Sankt Peterburge. Minėta įmonė vertėsi optinių, fizikinių, matematinių, meteorologinių prietaisų kūrimu ir XIX a. pab. – XX a. sandūroje tapo gerai žinoma mieste. Jos populiarumui įtakos turėjo tai, kad prietaisų parduotuvė buvo įkurta strategiškai patogioje vietoje Sankt Peterburgo centre, netoliese Admiraliteto aikštės ir Nevskio prospekto. Nemažai užklystančių klientų buvo rusų kareiviai ir jūreiviai, kurie įsigydavo ir įvertindavo parduodamų prekių galimybes. 1861 m. išbandžius Oskaro Richterio įmonės žiūronus, iki dešimtmečio pabaigos jais nutarta aprūpinti Rusijos imperijos artilerijos dalinius.

© KDFM / Sergej Orlov

KAUNO
IX FORTO
MUZIEJUS

© KDFM / Sergej Orlov

KAUNO
IX FORTO
MUZIEJUS

© KDFM / Sergej Orlov